

Pedagogical culture of parents at the time of 21st century changes

Kultura pedagogiczna rodziców
w dobie przemian XXI wieku

Dorota Zagrodnik

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
zagrodnik.dorota@gmail.com

Abstract

The purpose of the following article is to analyse the pedagogical culture of parents, which often borders on tradition and modernity. The ensuing changes caused by technological development, chaos originating from excessive information and consumerism adversely affect the condition of a modern family. Dynamic changes make raising children a challenge for a 21st century parent, who is consequently confused and lost. Therefore, it is essential to raise the level of parents' pedagogical culture to shape proper parenthood.

Streszczenie

Celem niniejszego artykułu jest naukowy namysł nad kulturą pedagogiczną rodziców, która często balansuje pomiędzy tradycją a nowoczesnością. Dokonujące się zmiany jakie niesie za sobą postęp technologiczny, chaos wynikający z nadmiaru informacji, konsumpcjonizm wpływają niekorzystnie na kondycję współczesnej rodziny. Dynamiczne przemiany sprawiają, iż wychowanie staje się nie lada wyzwaniem dla rodzica XXI wieku, który w konsekwencji doświadcza ambiwalencji i zagubienia. Dlatego też istotne jest podnoszenie poziomu kultury pedagogicznej rodziców, aby ukształtować prawidłowy wymiar rodzicielstwa.

***Keywords :** modern family, raising children, parenthood, parents' pedagogical culture*

***Słowa kluczowe:** współczesna rodzina, wychowanie, rodzicielstwo, kultura pedagogiczna rodziców*

Wprowadzenie

Każdy człowiek przychodzi na świat w pewnym określonym miejscu. To kim będzie w przyszłości zależy od wszystkiego, co go otacza i w jakim środowisku żyje.

Rodzina jest naturalnym środowiskiem życia, od momentu urodzenia dziecka przez kolejne etapy jego życia pełni różnorodne funkcje, zaspokaja potrzeby, zapewnia opiekę, wychowanie i prawidłowy rozwój. Tak więc wszystko zaczyna się w rodzinie. Jest ona dominującym środowiskiem życia, które działa najdłużej na dziecko i pozostawia w nim trwałe ślad, bowiem kształtuje jego osobowość, wzory zachowań oraz normy i zasady postępowania społecznego.

W świecie pełnym przemian, chaosu wynikającego z nadmiaru informacji, relatywizowania wartości, nie jest łatwo funkcjonować współczesnej rodzinie. Uległa ona licznym przeobrażeniom, wpływowi – ewoluje. Zmienił się nie tylko jej kształt, funkcje czy zadania, ale przede wszystkim specyfika i jej postrzeganie przez społeczeństwo.

Niewątpliwie zmiany cywilizacyjne są potrzebne, wręcz nieuniknione, zasadne jest jednak, aby uchwycić w nich istotną rangę rodziny. Należy pamiętać, iż rodzice są modelami przyszłego stylu życia swoich dzieci. Są wzorcami poprzez bliskość fizyczną, długotrwałe oddziaływanie i możliwość zaobserwowania ich zachowań wtedy, gdy znajdują się nieomal w całej prawdzie przed sobą i rodziną (Ostrowska, Ryś, 1999, s. 154). Tworzenie i wzmacnianie więzi rodzinnych stanowi podstawę w wychowaniu dziecka, a środowisko rodzinne dostarcza pierwszych wzorów, doświadczeń niczym drogowskaz w dalszym postępowaniu.

Wychowanie we współczesnym świecie staje się wyzwaniem i trudno opierać ten proces tylko na intuicji. Jak pokazują liczne badania na temat rodziny czy też poziomu kultury pedagogicznej, rodzicom brakuje nie tylko kompetencji, umiejętności, ale przede wszystkim wiedzy, świadomości i odpowiednich postaw.

Rodzinę należy wspierać, aby prawidłowo funkcjonowała i mogła sprostać wyzwaniom przed jakimi stoi. Korzystne byłoby podjęcie działań podnoszących poziom kultury pedagogicznej nie tylko rodziców, ale całego społeczeństwa po to, aby w kolejnych pokoleniach było coraz więcej świadomego rodzicielstwa i prawidłowych kanonów postępowania.

W odniesieniu do innych dziedzin życia wymagane są specjalistyczne kursy, uprawnienia, ukończenie odpowiednich szkół. Nie ma szkół uczących jak być mądrym i odpowiedzialnym rodzicem. Jeżeli chodzi o wychowanie, to wszyscy uważają się za specjalistów, niezależnie od wiedzy czy doświadczenia.

Pedagogizacja rodziców powinna być traktowana nie tylko jako pewne działania naprawcze, ale przede wszystkim jako profilaktyka, którą należałoby wprowadzać jak najwcześniej.

W niniejszym artykule podjęto się analizy kultury pedagogicznej rodziców, przedstawiono ogólne zagadnienia związane z tematyką rodziny, jako podstawowego środowiska wychowawczego. Przedstawiono rolę podstaw rodzicielskich i rodziny w procesie wychowania. Zdefiniowano pojęcie kultury pedagogicznej. Opiszano wyniki badań.

Rodzina jako podstawowe środowisko wychowawcze

Od najdawniejszych czasów rodzina stanowiła najważniejsze i najpowszechniejsze środowisko życia. Towarzyszyła człowiekowi przez całe życie, wywierając istotny wpływ na zachowanie, stosunek do innych osób, świat wartości, system norm i wzorów postępowania.

Zdefiniowanie rodziny nie jest zadaniem łatwym, mimo że rodzina od dawna jest przedmiotem badań wielu nauk. Najczęściej rozpatrywana jest na gruncie socjologii, ale także psychologii, pedagogiki i prawa. Istnieje wiele definicji określających rodzinę. Spotykamy je zarówno w języku potocznym, jak i naukowym. Potocznie rodzina postrzegana jest jako para małżeńska, posiadająca i wychowująca dzieci. Powszechnie utarło się, iż kobieta i mężczyzna, którzy nie mają dzieci są małżeństwem, a nie rodziną.

Na gruncie naukowym spotykamy wiele definicji rodziny. W. Okoń definiuje rodzinę jako małą grupę społeczną, która składa się z rodziców, dzieci, krewnych; rodziców łączy więź małżeńska, rodziców z dziećmi łączy więź rodzicielska, stanowiąca podstawę wychowania rodzinnego (Okoń, 2001, s. 337).

Według Szczepańskiego rodzina jest małą grupą pierwotną, złożoną z osób, które łączy stosunek małżeński oraz rodzicielski, a także silna więź międzyosobnicza. Przy czym należy pamiętać, iż stosunek rodzicielski używany jest w szerokim, społeczno-prawnym znaczeniu tego terminu. Wzmacniany jest z reguły prawem naturalnym, kontekstem kulturowym i obyczajami (Szczepański, 1970, s. 70).

Józefa Brągiel określa rodzinę jako podstawowe, naturalne, pierwotne środowisko, w którym dziecko rozwija się i wychowuje. Ma ono ogromny wpływ na kształtowanie osobowości dziecka i rozwój jego zdolności oraz umiejętności osiągnięcia sukcesu (Brągiel, 1994, s. 12).

Kolejnym terminem, jaki należy tu przywołać, jest wychowanie. Kawula zwraca uwagę na złożoność tego pojęcia. W szerszym rozumieniu definiuje je jako proces wdrożenia młodych w społeczeństwo. Działalność wychowawcza rodziny początkuje ten proces. Następnie jest on przejmowany przez szkołę oraz inne instytucje wychowawcze. Ponadto wzmacniany jest przez wpływ środowiska dalszego i bliższego. Zdaniem autora wychowanie w rodzinie może mieć charakter planowany, świadomy i celowy (Kawula, Janke, Brągiel, 2009, s. 102).

Rodzina jako środowisko wychowawcze jest podstawowym, najważniejszym i najbardziej znaczącym środowiskiem w życiu dziecka. Dlatego, że w sposób zamierzony i niezamierzony, zrationalizowany i spontaniczny oddziałuje na osobowość dziecka, wytycza i utrwała określony (...) zestaw wartości, które w wyniku interioryzacji stają się dla dziecka „azymutami”, ukierunkowującymi jego aktywność i postępowanie przez całe życie (Kawula i in., 2009, s. 55).

W rodzinie dziecko poznaje otaczający je świat, uczy się nawiązywać kontakty. Rozwija się w niej emocjonalnie w okresie kiedy najbardziej potrzebuje poczucia bliskości, bezpieczeństwa, akceptacji. Dzięki niej nabiera poczucia własnej wartości, wynosi wzorce moralne i sposoby reagowania na różne sytuacje.

Wszystko to procentuje w późniejszym życiu dziecka jako osoby dorosłej. Jak podaje Cudak rodzina jest najważniejszym oraz pierwszym środowiskiem rozwojowym dziecka. Zaspokaja jego optymalny rozwój. Przystosowuje do życia społecznego. A co za tym idzie w pełni zaspokaja jego potrzeby fizyczne oraz psychiczne. Odpowiednio kształtuje sfery: uczuciową i emocjonalną, oraz postawy i wzory postępowania (Cudak, 2009, s. 214).

Rodzina uznawana jest za podstawowe środowisko. Stymuluje rozwój i funkcjonowanie dziecka. W rodzinie dziecko uczy się elementarnych umiejętności życiowych, kształtuje osobowość, postawy i tożsamość. Dzięki rodzicom młody człowiek formuje swoje przekonania i kształtuje system wartości. Wszystko to wpływa i reguluje relacje dziecka z otoczeniem (Jarosz, Wysocka, 2006, s. 111).

Zdaniem K. Ostrowskiej na rodzinne środowisko wychowawcze składają się rodzice i dzieci, którzy wspólnie tworzą określony klimat rodziny. Wyznaczony jest on przede wszystkim miłością. Członkowie rodziny okazują ją sobie nawzajem. Uznają ten sam system wartości.

Na środowisko wychowawcze rodziny składają się zarówno metody, jak i techniki, które stosowane są przez rodziców i dzieci. Dzięki nim mogą oni zrealizować zarówno cele osobiste, jak i całej rodziny (Ostrowska, Ryś, 1999, s. 156).

Według Maciaszkowej rodzina to najbardziej powszechne środowisko życia każdego człowieka. W niej zaczyna się biografia człowieka i towarzyszy mu przez całe życie (Maciaszkowa, 1991, s. 49).

Zatem z powyższych definicji wynika, że rodzina jest miejscem niezastąpionym, które intensywnie oddziałuje na dziecko, kieruje ona procesem poznawania faktów, zjawisk, uczy rozumienia norm i ich wartościowania (Maciaszkowa, 1991, s. 59).

Czynniki kształtujące postawy rodzicielskie

Rodzice wchodząc w role rodzicielskie niejednokrotnie pełni są obaw czy się w nich sprawdzą lub też czy mają odpowiednie kompetencje. Szczególną rolę w kształtowaniu postaw rodzicielskich przypisuje się takim czynnikom, jak cechy osobowościowe, wiedza, nawyki czy umiejętności opiekuńczo-wychowawcze.

Zdaniem A. Dudak wśród powyższych czynników bardzo ważna jest osobowość. Mówiąc o osobowości często podkreślane jest znaczenie wrodzonych dyspozycji, a także biologicznych uwarunkowań. Na osobowość zatem składa się zarówno poziom empatii, jak i wiedza o sobie, czy też samoocena, poziom atrybucji. Umiejętność określenia swojego „ja” w sensie ukształtowania własnej osoby. Wymienione cechy ściśle wiążą się z prawidłowym odnalezieniem się w roli rodzicielskiej, a także kształtują postawy rodzicielskie (Dudak, 2006, s. 182).

B. Pilecka uważa, iż istotną rolę należy przypisać empatii, która pozwala zrozumieć zarówno samego siebie, jak i dziecko, wczuć się w problemy i je rozwiązywać (Pilecka, 1995, s. 73).

Należy pamiętać, iż obok czynników sprzyjających kształtowaniu się właściwych postaw rodzicielskich, pojawiają się te, które utrudniają proces wychowania.

Maria Ziemska wśród tej drugiej grupy postaw wyróżniła następujące czynniki:

- brak pozytywnego dziedzictwa społecznego dla tworzenia się ról rodzinnych: postawy kształtują się pod wpływem interakcji z własnymi rodzicami w okresie dzieciństwa. Interakcje te są wzorami zachowań i mogą być naśladowane, modyfikowane lub odrzucane przy pełnieniu roli rodzicielskiej;
- okres oczekiwania na dziecko – jeżeli jest ono niechciane wtedy mogą kształtować się niewłaściwe postawy zarówno macierzyńskie, jak i ojcowskie. Duży wpływ mają oczekiwania rodziców jeśli chodzi o płeć dziecka;
- brak satysfakcji z własnego życia społecznego – chodzi tu przede wszystkim o stosunki emocjonalne między rodzicami, brak przyjemności płynącej z małżeństwa, co odbija się niekorzystnie na jakości pełnionej roli rodzicielskiej;
- wpływ innych osób z najbliższego otoczenia – jeżeli osoba jest autorytetem dla matki lub ojca będzie ona miała wpływ na kształtowanie się ich postaw, co może wywołać poczucie bezradności u jednego lub obojga rodziców, a w konsekwencji może doprowadzić do nadmiernego dystansu uczuciowego z własnym dzieckiem lub też wrogości do niego;
- zaburzenia osobowości rodziców – istotną rolę odgrywa tu kondycja psychiczna rodziców, podatność na frustracje i agresję, a także zaniżona samoocena (Ziemska, 1980, s. 174). Istnieje wiele czynników, które decydują o właściwym bądź niewłaściwym traktowaniu dziecka. Wszystkie te czynniki wpływają na to, jak dziecko zachowuje się w domu, jak i poza nim. Można je pogrupować w kilka kategorii, wyszczególniając czynniki: psychologiczne (najważniejsze), demograficzne, społeczne i sytuacyjne (Bochniarz, 2010, s. 19).

Prawidłowo ukształtowany obraz samego siebie zapewnia rodzicom silną osobowość, co pozwala na podejmowanie różnych działań, adekwatne do sytuacji reagowanie oraz realne jej ocenianie. Wiedza o sobie samym pozwala na wyrobienie poglądu na temat swoich kompetencji rodzicielskich i prawidłowe wykreowanie postaw rodzicielskich.

Rola rodziny i postaw rodzicielskich w procesie wychowania

Postawy rodzicielskie odgrywają bardzo duże znaczenie w wychowaniu dziecka, mimo iż nie zawsze są jednolite, spójne. Postawy matki i ojca nieco różnią się od siebie. Otóż matki mają zazwyczaj bliiski, serdeczny i opiekuńczy stosunek do dzieci bez względu na płeć, natomiast ojcowie w swym postępowaniu są bardziej autokratyczni, choć także dbają o dzieci.

W postawach rodzicielskich najważniejsze jest to, aby były one właściwe z wychowawczego punktu widzenia. Wtedy bowiem pozytywnie wpływają na dzieci (Bochniarz, 2010, s. 19). Kształtują ich rozwój osobowości. Ukierunkowują więzi uczuciowe między członkami rodziny.

Rodzice są niezbędni w kreowaniu osobowości dziecka. Oddziałują na nie zarówno w sposób zamierzony, jak i niezamierzony swoją obecnością, postępowaniem, sposobem odnoszenia się nawzajem i do dziecka. Dlatego też stanowią dla swojego dziecka pierwszy podstawowy model postępowania. W świetle społecznej teorii uczenia się rodzice są modelami przyszłego stylu życia.(...) Są wzorcami poprzez bliskość fizyczną, długotrwałe oddziaływanie i możliwość zaobserwowania ich zachowań wtedy, gdy znajdują się niemal w całej prawdzie przed sobą i rodziną (Ostrowska, Ryś, 1999, s. 154).

Dlatego tak ważne są pozytywne wzory osobowe w rodzinie. Według W. Jachera podstawowym źródłem przyjmowania wzorców osobowych w rodzinie jest proces identyfikacji dziecka z rodzicami. Wzory osobowe rodziców pełnią funkcję uznanych autorytetów w różnych okresach życia dziecka (Jacher, 2002, nr.1, s. 38). Dziecko obserwując rodziców w przeszłości będzie powielać ich zachowania w różnych okolicznościach swojego dorosłego życia. Tak więc ważne jest, aby rodzice prezentowali względem dziecka i siebie pozytywne postawy. Będzie miało to wpływ na jego dorosłe życie, jego kontakty społeczne i poziom ambicji.

Zdaniem W. Okonia wychowanie w domu rodzinnym jest dla większości ludzi pierwszą i najważniejszą szkołą wychowania, na którą składa się wiele czynności opiekuńczo-pielęgnacyjnych względem dzieci, a także czynności wychowawczych w zakresie wychowania moralno-społecznego, umysłowego, religijnego, estetycznego, fizyczno-zdrowotnego (Okoń, 2001, s. 323). Zatem rodzina niezbędna jest do prawidłowego rozwoju i funkcjonowania.

S. Kawula uważa że wychowanie w rodzinie jest procesem wdrażania młodych pokoleń do życia w społeczeństwie (Kawula i in., 2009, s. 54). Natomiast M. A. Tchórzewski jest zdania, iż wychowanie w domu rodzinnym należy traktować jako propozycję, która skierowana jest bezpośrednio na wychowywanego. Może on ją zaakceptować i przyjąć bądź odrzucić. Takie podejście do procesu wychowania w rodzinie daje każdemu według autora prawo do autonomii oraz wolności, przy czym szanuje godność innych osób (Tchórzewski, 1990, s. 10).

Jak podaje S. Kawula, dokonując analizy poziomu wychowania w rodzinie należy brać pod uwagę czynniki: ekonomiczno-społeczne, kulturalne, psychospołeczne. Dopiero wtedy można wywnioskować jaki jest poziom wychowania dzieci w danej rodzinie i jaką rolę w wychowaniu odgrywają rodzice (Kawula i in., 2009, s. 153).

Dziecko przychodzące na świat jest zupełnie bezbronne i niezdolne do jakichkolwiek samodzielnych czynności życiowych i rozwojowych. Rodzice są więc pierwszymi nauczycielami i wychowawcami dziecka. To na nich spoczywa wykonanie najważniejszych zadań, czyli zapoznanie z zasadami postępowania, kształtowanie pojęć, postaw, uczenie tolerancji, a także zapewnienie pełnego rozwoju poprzez stworzenie odpowiednich warunków.

W rodzinie dokonuje się ciągły przepływ uczuć, co stwarza miłą atmosferę i więź emocjonalną między jej członkami. Jan Paweł II w Liście do Rodzin pisał: podstawową więzią, jest więź między małżonkami. Bez niej rodzina rozpada się, a wychowanie jest kruche, niedoskonałe, nastęrcza wiele trudności i na ogół nie przynosi spodziewanych efektów (Sorkowicz, 2000, s. 51). Tu dziecko uczy się trudnej sztuki kompromisu i tolerancji, wrażliwości, rozumienia życia i odpowiedzialności. Uczy się więc jak żyć.

Kultura pedagogiczna w świetle literatury

Pojęcie kultury pedagogicznej jest ściśle związane z procesem wychowania, dlatego też nie jest łatwe do zdefiniowania. Wpływa na nie wiele złożonych czynników.

Według Maciaszkowej kulturę pedagogiczną stanowi ogół wartości, norm, wzorców oraz modeli zachowań, wynikających ze świadomości celów wychowania oraz wiedzy o wychowaniu. Przejawiają się one umiejętnością reagowania na różne sytuacje wychowawcze (Maciaszkowa, 1991, s. 164).

Zdaniem Cudaka kulturę pedagogiczną tworzy zestaw poglądów, wiedzy, przekonań, postaw i stałych skłonności do działania zgodnego z tymi postawami i przekonaniem (Cudak, 1995, s. 107).

Kultura pedagogiczna jest więc złożonym i wieloczynnikowym pojęciem, na które składa się wiele komponentów, z którymi możemy się spotkać w literaturze przedmiotu. Maciaszkowa jako elementy kultury pedagogicznej wymienia: wiedzę dotyczącą dziecka, świadomość celów oraz zadań wychowawczych stawianych przez społeczeństwo, zainteresowanie oraz życzliwość wobec dziecka (Maciaszkowa, 1991, s. 110).

Jak podaje Kawula elementy kultury pedagogicznej obejmują: świadomość roli wychowawczej względem dzieci, wzory i cele wychowawcze, znajomość praw i właściwości rozwoju dzieci, poglądy dorosłych na charakter stosunków wychowawczych, poglądy dorosłych na rodzaj i skuteczność środków wychowawczych (Kawula i in., 2009, s. 338).

Mając na uwadze powyższe definicje uznano, iż osoba czy też grupa wyróżnia się kulturą pedagogiczną, gdy:

- posiada określony zasób wiedzy pedagogicznej o wychowaniu, zna i rozumie podstawowe pojęcia związane z rodziną, jej funkcjami, rodzajami, dysfunkcjami, rozwojem – fizycznym, zdrowotnym, intelektualnym, moralnym, estetycznym
- wychowanka, zna cele wychowawcze, potrzeby, zainteresowania, możliwości i ograniczenia dzieci i młodzieży, zdobywa nową wiedzę o wychowaniu ciągle się doskonalić, orientuje się w celach i zadaniach stawianych przez społeczeństwo, jest świadoma fundamentalnego znaczenia wychowania;

- potrafi nawiązać bliskie relacje z dzieckiem, wykazać się empatią, umie planować korzystne dla rozwoju sytuacji wychowawcze w sposób interesujący i akceptowalny przez dzieci i młodzież, zachowuje się opiekuńczo i partnersko w sytuacjach społecznych, wykazuje wrażliwość i odpowiedzialność za dzieci i młodzież, wykazuje zrozumienie dla potrzeb dziecka, potrafi organizować dziecku przyjazne warunki do życia, czuje odpowiedzialność za młode pokolenie, organizuje życie w rodzinie w przyjaznej atmosferze, dba o właściwy stosunek do nauki szkolnej i dalszego kształcenia i uczenia się dziecka;
- umie dostrzec potrzeby i kłopoty dziecka i podjąć optymalne w danej sytuacji działania, potrafi zachować się spokojnie w sytuacjach konfliktowych – określić i nazwać przyczyny oraz logicznie uzasadnić sposób ich rozwiązania, w sposób wyważony i konsekwentny wprowadza dziecko do prac domowych, porządku, punktualności i obowiązkowości – określając reguły i sprawdzając efekty, świadomie podejmuje działania w kwestiach wychowawczych zgodnie z posiadanym systemem wartości, stosuje uznawane wzory, metody i środki oddziaływań wychowawczych (Bereźnicka, 2015, s. 36).

Kultura pedagogiczna w świetle badań własnych

Przeprowadzone badania dotyczyły współczesnej rodziny. Skupione były wokół problematyki przygotowania pedagogicznego do roli rodzica. Szybkie tempo życia, rozwój cywilizacji zmuszają do zmian zarówno w funkcjonowaniu całego społeczeństwa, jak i rodziny. Przedmiotem badań jest kultura pedagogiczna rodziców oraz potrzeba wpływania na jej kształtowanie poprzez różne zabiegi edukacyjne określane terminem pedagogizacji.

Badania miały charakter diagnostyczny, próbowano poznać preferencje wychowawcze jakie przyjmują współcześni rodzice, przyczyny trudności w wychowaniu dzieci oraz źródła z jakich czerpią wiedzę na tematy wychowawcze. Główny problem badawczy zawarty był w pytaniu: Jakie są opinie badanych rodziców na temat podnoszenia ich poziomu kultury pedagogicznej?

Badania przeprowadzono w grudniu 2016 roku, w placówce położonej w środowisku wiejskim, w województwie lubelskim. Zastosowano metodę sondażu diagnostycznego. Objęto badaniem 180 rodziców uczniów klas gimnazjalnych. Podstawowym narzędziem badawczym był kwestionariusz ankiety własnego autorstwa.

Wnioski z analizy wyników badań przedstawiono w ujęciu syntetycznym:

1. Stosunek respondentów do pedagogizacji w większości jest pozytywny.
85% badanych uznało, iż należy poszerzać swoją wiedzę dla dobra dziecka tak, aby móc sprawnie rozwiązywać ewentualne problemy wychowawcze. Natomiast 15% ankietowanych zadeklarowało, że posiada wystarczającą wiedzę na temat wychowania i nie ma potrzeby jej podnoszenia czy też uzupełniania;
2. Wszyscy badani zadeklarowali znajomość potrzeb wynikających z rozwoju ich dzieci.
Jednak aż 60 % badanych miało trudności z wymienieniem najważniejszych potrzeb, zazwyczaj ograniczali się tylko do potrzeb materialno-bytowych. Tu należy zwrócić uwagę, iż żaden z respondentów nie wskazał na potrzeby emocjonalne;
3. Badani rodzice twierdzą, iż mają dobry kontakt ze swoimi dziećmi.
75% badanych wykazuje, że ma dobry kontakt z dziećmi bardzo rzadko zakłócany niewielkimi problemami wychowawczymi, 15 % badanych stwierdziło, iż trudności wychowawcze pojawiają się w ich rodzinie sporadycznie, zaś 10 % badanych nie boryka się z żadnymi problemami;
4. Czas wspólny w rodzinie spędzany jest różnorodnie.
50% badanych spędza czas wspólnie odpoczywając, 20% badanych spędza razem czas w trakcie zajęć sportowych, 20% badanych spędza razem czas podczas wspólnych wycieczek, 10% badanych spędza razem czas podczas różnych prac domowych;
5. Styl wychowywania dzieci.
60 % badanych zaznaczyła, iż najbliższy jest im styl demokratyczny, 30 % badanych wskazało na styl autorytarny, a 10 % badanych na styl liberalny;
6. Wiedza rodzicielska.

Jeżeli zaś chodzi o wiedzę rodzicielską w momencie pojawienia się pierwszego dziecka na świecie, to 70% badanych zadeklarowało, że nie posiadali oni wystarczającej wiedzy na ten temat. Niski poziom wiedzy najczęściej tłumaczono brakiem praktyki, odpowiedniego przygotowania czy też młodym wiekiem. 30 % badanych uznało, iż posiadali wystarczająco dobrą wiedzę na temat rodzicielstwa, wyniesioną głównie z domu rodzinnego;

7. Sposób dokształcania się rodziców.

40% badanych za najskuteczniejszy sposób dokształcania uważa spotkania organizowane w szkole, za najbardziej kompetentną osobę uznano pedagoga i psychologa szkolnego, 30% badanych uważa że dokształcanie możliwe jest poprzez mass media, tzn. odpowiednie programy czy też audycje, 20% badanych wymienia jako skuteczny sposób kształcenia fachową literaturę, 10 % zaś twierdzi że należy kierować się intuicją.

Podczas analizy wyników badań zauważono, iż istnieje rozbieżność między odpowiedziami respondentów, co wskazuje na średni poziom ich kultury pedagogicznej. Zasadne więc jest podjęcie odpowiednich działań kształtujących kulturę pedagogiczną nie tylko rodziców, ale także całego społeczeństwa.

Zakończenie

Mimo, iż z upływem czasu rodzina uległa wielu zmianom kulturowym nadal pozostaje podstawowym i najważniejszym środowiskiem wychowawczym dziecka.

Wychowanie dziecka jest jednym z najtrudniejszych wyzwań przed jakim staje współczesny rodzic i nie polega tylko na zapewnieniu dziecku odpowiednich warunków materialno-bytowych. Świadome rodzicielstwo powinno być oparte na odpowiedzialności i dojrzałości, ale także na pewnym zasobie informacji o procesie wychowania i jego etapach, na konkretnych umiejętnościach czy też postawach. Dlatego też należy wprowadzać projekty oraz programy podnoszące poziom kultury pedagogicznej rodziców, aby wzmocnić kondycję współczesnej rodziny.

Bibliografia

- Bereźnicka, M. (2015). *Kultura pedagogiczna rodziców w społeczeństwie informacyjnym*. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego.
- Bochnarz, A. (2010). *Postawy rodzicielskie a funkcjonowanie społeczne jedynaków*. Lublin: Wydawnictwo Naukowe UMCS.
- Brağiel, J. (1994). *Rodzinnie i osobowościowe uwarunkowania sukcesu szkolnego dziecka z rodziny rozwiedzionej*. Opole: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Opolskiego.
- Cudak, H. (1999). *Znaczenie rodziny w rozwoju i wychowaniu małego dziecka*. Warszawa: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej Towarzystwa Wiedzy powszechnej.
- Dudak, A. (2006). *Samotne ojcostwo*. Kraków: Wydawnictwo Impuls.
- Kawula, S.(2000). *Kultura pedagogiczna rodziców; wyzwanie i czynniki stymulacji rozwoju młodego pokolenia Polaków*, [w:] *Edukacja prorodzinna*, red. M. Chymuk i D. Topa, Kraków: Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej.
- Kawula, S., Brağiel, J., Janke, A. (1997). *Pedagogika rodziny*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Maciaszkowa, J. (1991). *Z teorii i praktyki pedagogiki opiekuńczej*. Warszawa: Wydawnictwo WSiP.
- Okoń, W. (2001). *Nowy słownik pedagogiczny*. Warszawa: PWN.
- Ostrowska, K., Ryś, M.(1999). *Rodzina pierwszym środowiskiem wychowawczym*. Warszawa: Wydawnictwo Iskry.
- Pilecka, B. (1995). *Rodzina – wychowanie – nauczanie*. Koszalin: Wydawnictwo PWSZ.
- Sorkowicz, A. (2000). *Wychowanie w rodzinie – w nauczaniu Jana Pawła II*. Kraków: Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy.
- Szczepański, J. (1970). *Podstawowe pojęcia socjologii*. Warszawa: PWN.
- Tchórzewski, M. A. (1990). *Funkcje edukacyjne rodziny*. Bydgoszcz: Wydawnictwo WSP.
- Ziemska, M. (1980). *Postawy rodzicielskie*. Warszawa: Wydawnictwo WP.

Czasopisma

Jacher, W. *Czym jest socjalizacja w rodzinie [w]”Problemy rodziny”* 2002, nr 1

